

Бударіна Я.В., Степанишина Т.Є

Приазовський державний технічний університет, Україна

Використання методу TPRS у викладанні української мови як іноземної

У статті представлений TPRS - один із сучасних методів вивчення мови що широко застосовується в педагогічній практиці та може бути з успіхом використаний у навчанні українській мові як іноземній. Наводиться порівняльна характеристика принципів методу TPRS та традиційних методів, що використовуються у викладанні УЯК. Мета роботи – вивчити можливості застосування методу у практиці викладання української мови як іноземної.

Міжкультурна комунікація стала нормою сучасного світу і кожній людині потрібно знати хоча б одну іноземну мову. Поряд із ситуацією засвоєння іноземної мови (language acquisition) в умовах природного середовища існує необхідність навчання іноземних мов.

Якщо розглядати оволодіння іноземною мовою ієрархічно вищим етапом щодо процесу вивчення рідної мови, то в полі нашого зору виявляються обидва ці процеси і, відповідно, як лінгводидактичні, так і методичні питання. З останніх виділимо приватно-методичну проблему навчання української мови як іноземної. Лінгводидактичний же аспект дослідження пов'язаний з прагненням розробити основи методології навчання іноземної мови стосовно шуканого результату-формування комунікативних компетенцій на початковому етапі навчання.

Ступінь оволодіння мовою залежить від мотивації та соціально-професійних вимог учня. У цьому випадку педагог опиняється перед вибором способів та засобів навчання. Різноманітність цілей і завдань учня змушує викладача

розширювати коло наявних методів. Ефективним у пошуку методів є розгляд вже наявних у вітчизняній та зарубіжній практиці викладання та відбір серед них того, що у даних умовах вивчення іноземної мови може сприяти вирішенню завдань, поставлених перед учням.

Українська мова, виходячи з типологічних характеристик, є однією з найбільш складних у вивченні мов і має ряд особливостей, не кожна з відомих, популярних методик вивчення іноземних мов може використовуватися викладачем під час навчання УЯК

Можна припустити, що викладання найскладніших з методичного погляду мов пов'язані з певної групою методів. Так, найбільш поширеними методами/підходами у навчанні зазначених мов є: комунікативні, прямі, аудіовізуальні, аудіолінгвальні, інтенсивні, сугестопедичні .

Історія методу TPRS (Teaching Proficiency through Reading and Storytelling) сягає методу TPR (Total Physical Response), який був розроблений Джеймсом Ашером у 70-х рр. XX ст. Ігрова методика, заснована на різних способах драматизації, привернула увагу Блейна Рея. Він пропрацював 36 років у американській середній школі викладачем іноземної мови та постійно експериментував, шукав ефективніші методи навчання іноземної мови. Зі своїми численними послідовниками дослідник прагнув зробити процес навчання цікавим і мотивуючим учнів. Блейн Рей тривалий час знаходився в пошуку ефективних методик і технологій, які відображали б його бачення навчання іноземної мови, що треба засвоювати і «привласнювати», ніж вчити.

Його пошуки та переконання знайшли підтримку в рамках натурального підходу американських лінгвістів С. Крашена та Т. Терелла , яка дозволила йому створити метод TPRS, заснований на поданні матеріалу у вигляді оповідання та

читання історій на досліджуваній мові . Викладач створює історію, розповідає її, підключаючи таким чином тих, хто навчається в драматизацію та дискусію, ставлячи питання у ключі запланованої ним історії. Всі історії будуються за правилами – у певного персонажа виникає проблема, він шукає способи її вирішення, іноді помиляється, і, зрештою, знаходить ефективний спосіб вирішення проблеми. Зміст історії, її новизна повністю залежить від майстерності викладача, який спрямовує перебіг міркування учнів.

У межах методу навчання важливими є принципи, що визначають його. Зауважимо, що у вітчизняній, як і у зарубіжній методиці, не існує єдиної думки щодо класифікації принципів навчання. Принципи – це «основні методологічні положення, що визначають процес навчання та виховання». Вони використовуються стосовно способів формування у комунікативних компетенцій, що навчаються, вони являють собою набір із загальнодидактичних, загальнометодичних, частнометодичних і «нормативних положень», що визначають ефективний процес навчання іноземної мови.

Для методу TPRS одібрані ті принципи, які дозволяють оптимально реалізувати ідею методу. Критерії відбору методів продиктовані метою нашого дослідження: порівняльний аналіз методик УЯК з методом TPRS, а також умови застосування досліджуваного методу на початковому етапі навчання за умов природного середовища вивчення іноземної мови.

В рамках аудіолінгвального методу виявлено такі принципи: принцип усного випередження, принцип роботи за моделями. Принцип усного випередження передбачає стадію активного слухання іноземних мов і формує в учнів навички сприйняття, розуміння іншомовної мови та говоріння не більше відібраного мовного матеріалу. Мовні моделі та зразки відбираються за

принципом їх частотності у мовленні. Принцип роботи з моделям означає, що з учнів формується навичка побудови речень за зразком у результаті багаторазового повторення моделей і мовних зразків до повного засвоєння і «привласнення» учнями.

У сугестопедичному методі виділяють принцип радості та ненапруженості, принцип єдності свідомого та підсвідомого, двоплановість. Принцип радості і ненапруженості означає, що навчання протікає в атмосфері, що сприяє заняттям і не ускладненої будь-якою напругою. Єдність свідомого та підсвідомого передбачає опору як на свідомий, так і несвідомі джерела сприйняття та засвоєння матеріалу. У поняття «двоплановості» включаються міміка, жести, манера говорити та інші неусвідомлювані сигнали, з яких людина може проводити оточуючих.

Принципи мінімізації, ситуативності, обліку когнітивних здібностей учнів, обліку рідної мови, комунікативна спрямованість навчання є загальнометодичними принципами. Принцип ситуативності означає, що мовний матеріал вводиться і тренується в ситуаціях, що дозволяє учням швидше опанувати значення одиниць, що вивчаються. «Мінімізація» має на увазі те, що лексика є одним з основних аспектів навчання і підлягає чіткому добору та обмеженню.

Принцип комунікативної спрямованості означає, що навчання уу першу чергу орієнтовано на формування комунікативної компетенції, а чи не вивчення граматичних форм. Принцип урахування рідної мови передбачає організацію навчального процесу з урахуванням досвіду рідною мовою учнів, що визначає побудову програми навчання. Принцип урахування когнітивних здібностей передбачає врахування різного типу мислення учнів, їхню пізнавальну активність:

так, одні учні швидко і легко засвоюють матеріал, іншим потрібно більше часу і зосередженості.

Таким чином, метод TPRS поєднує у собі принципи аудіолінгвального, сугестопедичного та ігрового методів, які використовуються як у практиці викладання УЯК, так і при навчанні іноземних мов.

Враховуючи результат порівняльного аналізу методу TPRS з методами викладання УЯК, а також завдання пошуку методів для кожного ступеня навчання в певних умовах навчального середовища, можна припустити, що метод, що досліджується, може бути застосовний для формування компетенцій базового та елементарного рівня володіння мовою, коли перед учнями стоїть завдання оволодіти комунікативним мінімумом для повсякденного спілкування у рамках УЯК.

Література:

1. Колесникова, І.Л. Англо-російський термінологічний довідник з методики викладання іноземних мов [Текст]/І.Л. Колесникова, О.А. Довгін. – СПб.: Бліц, Cambridge University Press, 2001. – 224 с.
2. Порівняння мов [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://inyazservice.narod.ru/languages_comparison.html (дата звернення 14.03.2014)
3. Халєєва, І.І. Основи теорії навчання розумінню іноземної мови [Текст]/І.І. Халєєва - М., 1981. - 59 с.
4. Щукін, О.М. Сучасні інтенсивні методи та технології навчання іноземних мов. [Текст]/О.М. Щукін. - 2-ге вид. – М.: Філоматіс, 2010. – 188
5. Krashen, S.D. The Natural Approach: Language Acquisition in the Classroom. [Text]/S.D. Krashen, T.D. Terrel. - Pergamon Press, 1983. - 191 p.

5. Ray, B. Fluency через TPR Storytelling. Achieving Real Language Acquisition in school. [Text]/B. Ray, C. Seely. - Blaine Ray Workshops & Command Performance Language Institute, 2010. - 350 p.